

ОЦІНКА ВПЛИВУ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ З ПРИВОДУ ПОШИРЕННЯ КОРОНАВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ В УКРАЇНІ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

Е. В. Шелкова*, О. Г. Кабачний*, Г.Л. Панфілова**

Центр професійної гармонізації «Реформа ЗОЗ»

**Національний фармацевтичний університет

eshelkovaya@gmail.com

Аптечним закладам в системі охорони здоров'я завжди була притаманна активна позиція стосовно вирішення важливих проблем у напрямку збереження здоров'я населення. Ця особливість розвитку вітчизняної аптечної служби дуже яскраво проявилась саме під час пандемії коронавірусної інфекції, з якою як й весь світ зараз бореться Україна. Фармацевтичні та медичні працівники перші прийняли загрозливі виклики, які були пов'язані з посиленням карантинних заходів, що були впроваджені в березні 2020 р. в країні. На даний час можна з повною мірою відповідальності стверджувати, що аптечні заклади у боротьбі з коронавірусною інфекцією займають передові позиції, а впровадження комплексу карантинних заходів істотно вплинуло на організацію надання населенню фармацевтичної допомоги та послуги. При цьому, важливим є оцінка цього впливу у середньостроковій перспективі, тому що коронавірусна інфекція відкрила нову сторінку у боротьбі людства з інфекційними патологіями. Вищевикреслене й обумовило основну мету наших досліджень.

Мета досліджень полягала в оцінці впливу впровадження комплексу карантинних заходів з приводу поширення коронавірусної інфекції на стан організації надання фармацевтичної допомоги та послуги в Україні. Використовувалися дані Міністерства охорони здоров'я України, Національної служби здоров'я України, а також аналітичної системи дослідження ринку «PharmXplorer»/«Фармстандарт» компанії «Proxima Research».

Після запровадження режиму суворого карантину на території України від 17.03.2020 р. Верховною Радою було прийнято ряд законів, пов'язаних із протидією поширення коронавірусу. Так, на період суворого карантину було заборонено проведення органами державного нагляду планових заходів зі здійснення державного контролю у сфері господарської діяльності. У зв'язку з цим Державна служба з лікарських засобів та контролю за наркотиками (Держлікслужба) не проводила планові перевірки (крім заходів державного ринкового нагляду). Одночасно з цим, проводилися позапланові перевірки, перш за все, на підставі звернень громадян, а також перед ліцензійні перевірки. Держлікслужба України також приймала активну участь у розробці ряду проектів нормативно-правових актів, зокрема законопроекту № 3615-1. Наприклад, тих що стосуються впровадження дистанційних форм реалізації товарів із аптечних закладів. Так, у відповідності до останніх змін у законодавчій та нормативно-правовій базі, що регулює фармацевтичну діяльність на даний час в Україні дозволена дистанційна реалізація ЛП та інших товарів аптечного асортименту виключно аптекам. Впровадження таких новітніх форм

обслуговування населення аптечними закладами різних форм власності можлива лише за умов дотримання всіх норм й вимог щодо забезпечення якості ЛП на всіх етапах товаропровідної мережі на вітчизняному фармацевтичному ринку (ФР). Крім цього, дистанційна реалізація має стосуватися безрецептурних ЛП та мати ефективні механізми контролю на етапі доставки від аптеки до пацієнта.

Важливу роль у розвитку подій на вітчизняному ФР на перших етапах впровадження карантинних заходів у березні 2020 р. відіграв страх населення без особливої необхідності звертатися до лікарів та медичних закладів, наважуватися на проведення планових операції, поки є реальна загроза COVID-19. Незважаючи на несприятливу епідеміологічну ситуації з COVID-19 у березні-квітні 2020 р. в Україні показники обсягів продажу лікарських препаратів (ЛП), що застосовуються у лікуванні респіраторних захворювань знизилися практично у 2 рази. Опосередковано цей факт, є наслідком перебування великої кількості осіб у захисних масках та мінімізації контактів між людьми. Крім цього, відмічається також й зниження рівня захворюваності населення на шлунково-кишкові захворювання, як наслідок підвищення рівня вимог до особистої гігієни. При цьому, за даними операторів вітчизняного ФР за період з березня 2020 р. обсяг реалізації медичних масок збільшився у разі, порівняно з аналогічними даними за попередні роки. Значні зміни відбулись у роздрібному сегменті вітчизняного ФР. Так, ще наприкінці 2019 р. спостерігалась тенденція до скорочення кількості аптечних закладів (аптек та аптечних пунктів) та означений процес продовжилась й у 2020 р. Так, наприклад, за оцінками аналітичної компанії, яка займається моніторингом ФР «Proxima Research», у квітні 2020 р. вимушені були тимчасово закритися майже 5,8% аптечних закладів різних форм власності. Звертає на себе також увагу й процеси сповільнення темпів (%) консолідації аптечного сегмента вітчизняного ФР. За підсумками I півріччя 2020 р., ТОП-100 аптечних мереж національного та регіонального масштабів займали до 80,0% обсягу ринку роздрібною реалізацією ЛП, медичних виробів, товарів аптечного асортименту. При цьому, ТОП-10 роздрібних аптечних мереж контролювали більше, ніж 50,0% зазначеного сегменту вітчизняного ФР.

Аналізуючи дані вітчизняних маркетингових агенцій, а також результати власно проведених досліджень можна визначити напрямки подальшого розвитку роздрібного сегменту ФР в Україні:

- продовження еволюційного процесу підвищення рівня конкуренції на роздрібному сегменті ФР;
- посилення соціального навантаження на аптечні заклади;
- формування потужних об'єднання, маркетингових асоціацій тощо;
- більш активний розвиток франчайзингу;
- активний розвиток Е-аптек, сучасних сервісів щодо дистанційного забезпечення ЛП та інших товарів споживачів.

Наприкінці можна стверджувати, що система фармацевтичного забезпечення населення в Україні буде розвиватися за широким спектром напрямків, серед яких – формування соціально орієнтованої форми введення бізнесу бути пріоритетним.